

BILAGA 5 REGION DALARNAS KLIMATBOKSLUT 2024

ÅRSREDOVISNING 2024

RS2025/551

INNEHÅLL

Region Dalarnas klimatbokslut	0
Metod	0
klimatbokslut 2024	0
kategorier, utsläppsposter	1
drift av fastigheter	1
kollektivtrafik	1
transporter	1
tvättning och torkning av textilier	1
inköp och resursförbrukning	2
Medicinska gaser	2
Livsmedel	2
förbrukningsartiklar	2
Avfall	2
tjänsteresor	3
kaptialplaceringar	3
Tabell 1. REGION DALARNAS KLIMATBOKSLUT 2024	0
Bild 1. REGION DALARNAS KLIMATPÅVERKAN 2024, FÖRDELAT I SCOPE 1-3	0

REGION DALARNAS KLIMATBOKSLUT

I Region Dalarnas *Hållbarhetsprogram 2022-2025* återfinns Region Dalarnas övergripande mål för miljöarbetet till 2030; *Region Dalarna ska minska sina utsläpp av växthusgaser med 75 procent till 2030 (jämfört med 2018) samt ha en minimal negativ miljöpåverkan och främja biologisk mångfald och ekosystemtjänster*. Hållbar utveckling är även ett prioriterat målområde i Region Dalarnas *Regionplan 2024-2026*, där *minskad miljö- och klimatpåverkan* är ett av tre effektmått för att mäta utvecklingen för målområdet. Region Dalarnas årliga klimatbokslut följer utvecklingen mot det övergripande målet till 2030 och effektmålet i Regionplanen.

Klimatbokslutet omfattar delar av Region Dalarnas verksamhetsområden och aktiviteter. Avgränsningar är nödvändiga utifrån tillgängligheten av data samt relevans. Uppföljningen behöver kontinuerligt utvecklas för att fortsätta vara ett underlag för prioriteringar och åtgärder i Region Dalarnas klimatarbete.

METOD

Region Dalarnas beräkningar av växthusgasutsläpp görs i enlighet med Greenhouse Gas Protocol (GHG-protokollet). Det är den mest använda redovisningsstandarden för att beräkna utsläpp av växthusgaser. I GHG – protokollet inkluderas både verksamhetens direkta och indirekta utsläpp och dessa redovisas fördelat mellan scope 1, 2 och 3.

Scope 1 - direkta utsläpp från källor som finns inom verksamheten. Exempel är utsläpp från förbränning av drivmedel från bränsle i egenägda verksamhetsbilar.

Scope 2 - indirekta utsläpp som uppstår som en konsekvens av inköp av elektricitet, värme, ånga, och/eller kyla till verksamheten.

Scope 3 – övriga indirekta utsläpp som uppstår utanför verksamheten men som ett resultat av aktiviteter som sker genom verksamheten. Utsläpp från scope 3 sker både uppström och nedströms. Exempel på utsläpp som sker uppströms är inköpta resor och transporter samt anskaffning av varor och tjänster. Nedströms utsläpp sker vid hanteringen av det avfall som verksamheten ger upphov till.

Fördelningen i scope regleras också utifrån vilken fördelningsansats enligt GHG-protokollet som tillämpas. De två fördelningsansatserna som är tillämpliga är finansiell kontroll och operationell kontroll. Vid finansiell kontroll fördelas utsläppen utifrån ägandeskap i juridisk mening. Den valda ansatsen i Region Dalarnas klimatbokslut är

operationell kontroll, vilket innebär att utsläppen fördelas utifrån vem som släpper ut vid användandet.

Klimatpåverkan beräknas och redovisas i mängd koldioxidekvivalenter (CO₂-ekvivalenter), där utsläpp från växthusgaserna koldioxid, metan, lustgas, fluorerade kolväten, perflourkolväten och svavelhexafluorid ingår. Dessutom ingår den medicinska gasen sevofluran.

För datainhämtning till klimatbokslutet har information inhämtats från interna och externa källor.

KLIMATBOKSLUT 2024

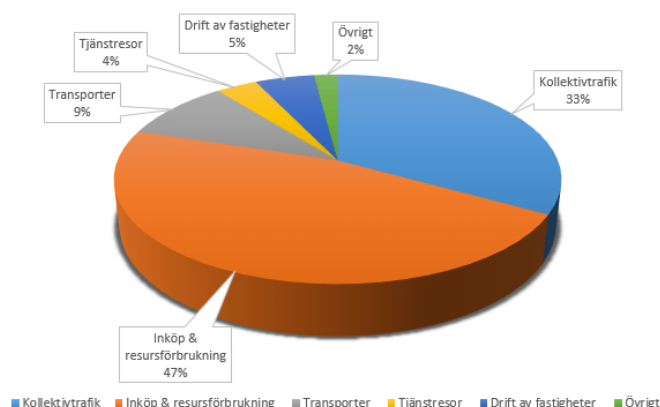
Utfallet för Region Dalarnas klimatbokslut 2024 visar en ökad klimatpåverkan från regionens verksamheter jämfört med basåret 2018. Den totala klimatpåverkan för 2024 uppgick till 24 805 ton CO₂-ekvivalenter, vilket är en ökning med nästan 7 000 ton CO₂-ekvivalenter jämfört med 2018. Ökningen sker till stor del inom kollektivtrafiken, vilket delvis kan förklaras av en förbättrad rapportering från transportföretagen de senaste åren. Det är en faktor som försvårar jämförelsen med basåret 2018.

Klimatpåverkan ökade även från Region Dalarnas övriga resor och transporter. Regeringsbeslutet om en kraftigt minskad reduktionsplikt för diesel och bensin under 2024 har medfört ökade utsläpp från både Sveriges och Region Dalarnas transporter. Omställningen till fossilfria resor och transporter sker inte i den omfattning som är nödvändig för att nå Region Dalarnas miljömål till 2030 och minska den direkta klimatpåverkan från regionen. Endast 3 procent av organisationens personbilar var elbilar under 2024, och merparten av organisationens transporter drivs av fossila drivmedel.

För merparten av utsläppsposterna är klimatpåverkan nästintill konstant över tid, endast mindre variationer i utsläppsvärden förekommer mellan åren. Inköp av förbrukningsartiklar har en omfattande miljöpåverkan och är fortsatt den enskilt största utsläppsposten i klimatbokslutet.

Arbetet med att minska klimatpåverkande utsläpp behöver intensifieras genom tydliga prioriteringar med avsikt att nå största möjliga effekt.

Fördelning av utsläpp, exkl kaptialplaceringar (%)

KATEGORIER, UTSLÄPPSPOSTER

DRIFT AV FASTIGHETER

Uppföljningen avser driften av Region Dalarnas egenägda fastigheter¹ och omfattar elanvändning, uppvärmning och läckage av köldmedium.

Region Dalarnas inköp av el är uteslutande från förnyelsebara energikällor, vilket reducerar utsläppen från produktionstillfället till noll för vissa energislag, exempelvis sol- och vindkraft. Elenergianvändningen är dock omfattande från regionens verksamheter, under 2024 förbrukades 27 000 MWh, det är därför av vikt att fortsatt stimulera förnybar energiproduktion samt att arbeta för energieffektivisering av regionens lokaler. Under 2024 ökade produktionen av egenproducerad el från Region Dalarnas solcellsanläggningar till 376 MWh från 140 MWh 2023. Utbyggnaden av solcellsanläggningar följer ambitionsnivån i Region Dalarnas *Energiplan 2018-2030*.

KOLLEKTIVTRAFIK

Uppföljningen avser klimatpåverkan från framdrivning av fordon i den allmänna och särskilda kollektivtrafiken. Exempel på särskild kollektivtrafik är skolskjutsar, servicelinjer, färdtjänstresor och sjukresor. Utsläpp från infrastruktur, övriga kringtjänster med mera exkluderas med hänsyn till svårigheten att få fram underlag.

De totala utsläppen av växthusgaser har ökat under 2024, vilket är ett resultat av lägre reduktionsplikt för diesel och bensen. Förbättrad rapportering från transportföretagen bidrar till ökad tillförlitlighet men försvårar jämförelsen med basåret 2018.

Kollektivtrafiken har en positiv miljöpåverkan genom att ersätta andra motoriserade resor med högre klimatpåverkan. Genom att göra kollektivtrafiken attraktiv och öka dess marknadsandelar kan kollektivtrafiken bidra till minskade utsläpp och minskad klimatpåverkan från fossildriven biltrafik. Antalet resenärer har minskat något jämfört med 2023, och marknadsandelarna har sjunkit med 2 procentenheter till 9 procent.

I början av 2024 beslutades om elektrifiering av bussdepåer i Falun och Borlänge för att möjliggöra elektrifiering av kollektivtrafik i stadstrafik. Elektrifieringen av kollektivtrafiken i länet planerar regionen att genomföra i två etapper där bussdepåerna Falun och Borlänge hanteras i den första etappen. I samband med att nytt trafikavtal tecknas planeras att ytterligare trafik i regionen ska kunna bedrivas med elfordon vilket kommer att hanteras i etapp 2.

TRANSPORTER

Uppföljningen avser klimatpåverkan från framdrivning av Region Dalarnas godstransporter som utförs i egen regi, samt Region Dalarnas ambulanstransporter med bil, buss och helikopter. På grund av otillräckligt underlag inkluderas inte utsläppen från Region Dalarnas ambulanstransporter med flyg.

Klimatpåverkan från Region Dalarnas transporter ökade under 2024. Den minskade andelen biodrivmedel i diesel och bensen under 2024 har lett till ökade utsläpp av växthusgaser. Lägre skatt på fossila drivmedel har dessutom minskat incitamenten att använda fossilfria alternativ som HVO.

Antalet ambulansuppdrag har ökat sedan 2018, vilket har påverkat drivmedelsförbrukningen och bidragit till ökad klimatpåverkan. I december 2022 togs regionens ambulansbuss i drift för att effektivisera patienttransporter mellan Falun och Uppsala. Bussen har kapacitet att transportera fyra liggande och 28 sittande patienter. Under 2024 transporterades 672 liggande patienter med buss, vilket motsvarar 500-600 ambulanstransporter med bil.

TVÄTTNING OCH TORKNING AV TEXTILER

Uppföljningen avser klimatpåverkan från tvättning och torkning av Region Dalarnas textilier hos Fredriksbergstväten, där elanvändning, uppvärmning och avfallshantering ingår.

Klimatpåverkan från driften av Fredriksbergstväten har minskat sedan 2019, tack vare övergången från eldningsolja till värmepellets för uppvärmning. Utfallet

¹ Exklusive kollektivtrafikens fastigheter

för 2024 visar dock på en något högre klimatpåverkan än tidigare år på grund av ökad energiförbrukning. Den ökade resursförbrukningen antas bero på att volymen invägt gods har ökat med cirka 9 procent sedan 2019.

INKÖP OCH RESURSFÖRBRUKNING

Att beräkna klimatpåverkan från inköp är idag en mer avancerad nivå av klimatreddovisning. Eftersom klimatpåverkan bedöms vara avsevärd, finns det ett intresse att redovisa utsläppen. Dessutom finns det ofta möjlighet att vidta åtgärder för att minska denna påverkan, exempelvis genom att byta ut eller ändra användningen av produkter.

För vissa produkter och tjänster finns det uppgifter om volymer som kan översättas till utsläpp, exempelvis för medicinska gaser och avfall. För varor och tjänster som saknar volymuppgifter kan miljöspendanalyser användas, där utsläppen beräknas utifrån spenderad summa (SEK). Detta gör det möjligt att undersöka den miljö- och klimatpåverkan som uppstår till följd av inköp inom olika produktkategorier.

Miljöspendanalyserna som används i klimatkavslutet ger en indikation på storleken av den klimatpåverkan som en produktkategori orsakar. Utfallet påverkas dock inte av enskilda produkters koldioxidavtryck; att ersätta en produkt med ett alternativ som har samma inköpskostnad men ett annat koldioxidavtryck påverkar inte resultatet.

Som komplement och på sikt strävar regionen efter att kunna rapportera utsläppsuppgifter på produktnivå för prioriterade produkter. Detta skulle ge ett mer direkt genomslag för olika val och utbyte av produkter.

MEDICINSKA GASER

Uppföljningen avser klimatpåverkan från inköpta volymer av medicinska gaser, inklusive lustgas, medicinsk och teknisk koldioxid, samt sevofluran.

Klimatpåverkan från lustgasanvändningen har ökat under 2024. En möjlig orsak till detta är inköp av stora volymer nära årsskiftet.

Den största förbrukaren av medicinska gaser är förlossningen på Falu lasarett, där lustgas används för smärtlindring. I slutet av 2018 installerades en lustgasdestruktor, vilket kraftigt har reducerat klimatpåverkan från användningen av lustgas.

LIVSMEDEL

Uppföljningen avser klimatpåverkan från Region Dalarnas inköp av livsmedel, baserat på en miljöspendanalys.

Livsmedel kategoriseras som en inköpskategori i denna analys, vilket innebär att byte till livsmedel med lägre klimatpåverkan men med samma inköpspris inte påverkar utfallet. Region Dalarna upphandlar årligen en stor volym livsmedel och har därmed möjlighet att främja en mer hållbara livsmedelsproduktion. Detta kan uppnås genom att bl.a. ställa hållbarhetskrav vid upphandling och att välja klimatsmarta alternativ.

Miljöpåverkan från Region Dalarnas livsmedelsinköp följs även upp genom indikatorer för andelen lokalproducerade och miljömärkta livsmedel. Utfallet för 2024 visar att andelen lokalproducerade ligger på samma nivå som tidigare år, cirka 18 procent. För miljömärkta livsmedel ses en minskning till drygt 25 procent under 2024, vilket beror på kostnadsbesparingar i verksamheterna.

FÖRBRUKNINGSPARTIKLAR

Uppföljning avser klimatpåverkan från inköp av engångsförbrukningsartiklar via Varuförsörjningen, baserat på en miljöspendanalys.

Under 2024 har inköpskostnaderna för förbrukningsartiklar ökat jämfört med tidigare år, vilket också har ökat klimatpåverkan från denna inköpskategori.

Klimatpåverkan från användningen av förbrukningsartiklar utgör en betydande del av Region Dalarnas koldioxidavtryck och understryker vikten av åtgärder för att minska denna påverkan, exempelvis genom att byta ut eller ändra användningen av produkter.

Under 2024 fastställdes *Riktlinjen för minskad miljöpåverkan från förbrukningsartiklar* (RS 2024/1414, HSN 2024/7611). Riktlinjen, tillsammans med tillhörande bilaga, ska ge stöd och vägledning för att minska miljöpåverkan från Region Dalarnas hälso- och sjukvård. Målsättningen är att riktlinjen ska bidra till minskad miljöpåverkan samtidigt som vårdhygien och en god arbetsmiljö bibehålls i vårdssituationer där förbrukningsartiklar används.

AVFALL

Uppföljningen avser klimatpåverkan från avfallet som går till energiåtervinning från lasaretten i Falun, Mora, Avesta och Ludvika.

Avfallet från regionens lasarett består av brännbart avfall, materialåtervinningsbart avfall, matavfall och vårdens specialavfall. Energiåtervinning utgör mellan 60-70 procent av den totala avfallsvolymen, medan materialåtervinning står för strax under 20 procent.

Klimatpåverkan har minskat årligen sedan 2022, tack vare en något minskad volym brännbart avfall. Den totala mängden avfall under 2024 uppgick till drygt 1 500 ton, vilket är en minskning med 8,5 procent jämfört med föregående år.

Under 2024 implementerades ett nytt måltidssystem för patientmåltider med portionsförpackade måltider. Det nya systemet har minskat mängden matavfall från regionens lasarett.

TJÄNSTERESOR

Uppföljningen avser klimatpåverkan från tjänsteresor med bilpool- och verksamhetsbilar, tåg och flyg, samt resor med egen bil i tjänsten.

Klimatpåverkan från bilpool- och verksamhetsbilar ökade under 2024 jämfört med året innan, trots en minskad drivmedelsförbrukning på drygt 10 procent. Orsaken till de ökade utsläppen är den minskade andelen biodrivmedel i diesel. Den totala körsträckan med egen bil i tjänsten ökade med drygt 10 procent under 2024 jämfört med 2023.

Region Dalarnas *Mötes- och resepolicy* med tillhörande riktlinjer, vägleder medarbetare och chefer vid planering av möten och resor. Vid resor i tjänsten ska ett fossilfritt resande prioriteras vilket förtydligas genom Region Dalarnas reseprioritering som förordar att tjänsteresor i första hand ska ske genom promenad, cykel eller kollektivtrafik. Resor med egen bil i tjänsten ska endast ske i undantagsfall och i överenskommelse med chef.

Region Dalarna leasade 361 stycken bilpool- och verksamhetsbilar under 2024, en minskning med 14 stycken bilar jämfört med föregående år. Merparten av bilarna är dieseldrivna och endast 3 procent är elbilar, vilket är långt ifrån målet i Region Dalarnas Hållbarhetsprogram om 25 procent elbilar till 2025.

Förändrad hantering av hyrbilar under 2024 har gjort att central uppföljning inte längre är möjlig och därför finns inget resultat att rapportera. Avtalet med resebyråtjänster avslutades under 2023, vilket gör att uppföljning av resor som bokats via resebyrå, såsom tåg och flyg, inte är möjlig för 2024 och utfallet är således inte jämförbart med tidigare år.

KAPITALPLACERINGAR

Uppföljningen avser klimatpåverkan från Region Dalarnas placering av pensionsmedel. Utsläppen för kapitalplaceringar baseras på utsläppen från de företag där regionen investerar. Värdena varierar i takt

med att bolagens utsläpp förändras och att portföljens sammansättning ändras.

Det totala koldioxidavtrycket från regionens kapitalplaceringar har ökat de senaste åren, främst på grund av förbättrad rapportering från fondbolagen. Jämfört med 2023 har dock klimatpåverkan minskat med 14 procent under 2024.

Klimatpåverkan från kapitalplaceringar följs även upp genom ett intensitetsmått som mäter koldioxideffektiviteten i relation till bolagets intäkter. Koldioxidintensiteten för regionens kapitalplaceringar har minskat till 0,29 kg CO₂-ekvivalenter./100 kr under 2024, från 0,36 CO₂-ekvivalenter/100 kr under 2023.

Intensitetsmättet säger dock inget om hur väl en portfölj är positionerad för, eller bidrar till, en övergång till ett hållbarare samhälle. Regionen kan exempelvis minska sina utsläpp från kapitalplaceringar genom att investera i fonder med fokus på tjänstebolag eller it-företag istället för tillverkningsindustrin, men detta innebär inte att de reella utsläppen minskar.

För att uppnå utsläppsminskningar i den reella ekonomin är påverkansarbete och dialoger med bolagen viktiga verktyg. Samtliga kapitalförvaltare som regionen investerar hos uppger att de bedriver påverkansarbete genom både proaktiva och reaktiva dialoger med bolagen avseende hållbarhetsrisker. Region Dalarnas placeringsdirektiv för pensionsmedel och donationsmedel innehåller etiska och miljömässiga krav som ska beaktas vid placeringar.

TABELL 1. REGION DALARNAS KLIMATBOKSLUT 2024

Tabell 1 presenterar Region Dalarnas klimatpåverkan 2024 (ton CO₂-ekvivalenter) jämfört med basåret 2018.

Utsläppspost (ton CO ₂ -e)	2018	2024	Förändring (ton CO ₂ -e)
Fastigheter	1 191	1 192	1
Uppvärmning	1 057	991	-66
Elanvändning	0	0	0
Fjärrkyla	0	104	104
Köldmedialäckage	134	97	-37
Kollektivtrafik	3 407	8 214	4 807
Hälso- och sjukvård	12 126	14 450	2 324
Ambulanstransporter	813	1 260	447
Sjuktransporter	170	188	18
Luftambulans	491	496	5
Medicinska gaser	818	432	-386
Förbrukningsmaterial	8 250	10 625	2 375
Tvättning och torkning av textilier	142	73	-69
Livsmedel	661	519	-142
Godstransporter	282	404	122
Avfall	499	453	-46
Övergripande	1 137	949	-188
Resor verksamhetsbundna bilar	499	514	15
Resor bilpoolsbilar	224	187	-37
Tjänsteresor bil (resor i egen bil)	214	175	-39
Tjänsteresor flyg	142	0	0
Tjänsteresor tåg	0	2	0
Reservkraft	59	71	12
Totalt	17 861	24 805	6 944

Utsläppspost (ton CO ₂ -e)	2018	2024	Förändring (ton CO ₂ -e)
Placering av kapital	2 095	9 824	7 729

BILD 1. REGION DALARNAS KLIMATPÅVERKAN 2024, FÖRDELAT I SCOPE 1-3

Bild 1 illustrerar Region Dalarnas klimatpåverkan 2024 fördelat i scope 1-3, i enlighet med Greenhouse Gas Protocol (GHG- protokollet). I GHG -protokollet inkluderas både verksamhetens direkta och indirekta utsläpp, som fördelas mellan scope 1, 2 och 3.

